
Natya Shastra Chapter 20

नाट्यशास्त्रं अध्यायः 20

Document Information

Text title : naaTyashaastra adhyaaya 20

File name : natya20.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : dpadmakar at hotmail.com

Proofread by : dpadmakar at hotmail.com

Latest update : October 6, 2001

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ ಅಧ್ಯಾಯಃ 20

.. ಶ್ರೀರಸ್ತು ..

ಭರತಮುನಿಪ್ರಣೀತಂ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ

ಅಥ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .

ಸಮುತ್ಥಾನಂ ತು ವೃತ್ತಿನಾಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯ್ತನುಪೂರ್ವಶಃ .

ಯಥಾ ವಸ್ತುಧ್ವವಂ ಚೈವ ಕಾವ್ಯಾನಾಂ ಚ ವಿಕಲ್ಪನಂ .. 1..

ಏಕಾರ್ಣವಂ ಜಗತ್ ಕೃತ್ವಾ ಭಗವಾನಚ್ಯುತೋ ಯದಾ .

ಶೇತೇ ಸ್ಮ ನಾಗಪರ್ಯಂಕೇ ಲೋಕಾನ್ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಮಾಯಯಾ .. 2..

ಅಥ ವೀರ್ಯಬಲೋನ್ಮತಾವಸುರೌ ಮಧುಕೈಅಟಭೌ .

ತರ್ಜಯಾಮಾಸತುರ್ದೇವಂ ತರಸಾ ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷಯಾ .. 3..

ನಿಜಬಾಹೂ ವಿಮೃದನಂತೌ ಭೂತಭಾವನಮಕ್ಷಯಂ .

ಜಾನುಭಿರ್ಮುಷ್ಟಿಭಿಶ್ಚೈವ ಯೋಧಯಾಮಾಸತುಃ ಪ್ರಭುಂ .. 4..

ಬಹುಭಿಃ ಪರುಷೈರ್ವಾಕೈರನೋನ್ಯಸಮಭಿದ್ರವಂ .

ನಾನಾಧಿಕ್ಷೇಪವಚನೈಃ ಕಂಪಯಂತಾವಿವೋದಧಿಂ .. 5..

ತಯೋರ್ನಾನಾಪ್ರಕಾರಾಣಿ ವಚಾಂಸಿ ವದತೋಸ್ತದಾ .

ಶ್ರುತ್ವಾ ತ್ವಭಿಹತಮನಾ ದ್ರುಹಿಣೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ .. 6..

ಕಿಮಿದಂ ಭರತೀವೃತ್ತಿರ್ವಾಗ್ಭಿರೇವ ಪ್ರವರ್ತತೇ .

ಉತ್ತರೋತ್ತರಸಂಬದ್ಧಾ ನನ್ವಿಮೌ ನಿಧನಂ ನಯಃ .. 7..

ಪಿತಾಮಹವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೋವಾಚ ಮಧುಸೂದನಃ .

ಕಾರ್ಯಹೇತೋರ್ಮಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಭಾರತೀಯಂ ವಿನಿರ್ಮಿತಾ .. 8..

ವದತಾಂ ವಾಕ್ಯಭೂಯಿಷ್ಠಾ ಭಾರತೀಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ .

ತಸ್ಮಾದೇತೌ ನಿಹನ್ತ್ಯದ್ಯೇತ್ಯುವಾಚ ವಚನಂ ಹರಿಃ .. 9..

ಶುದ್ಧೈರವಿಕೃತ್ಯೈರಂಗೈಃ ಸಾಂಗಹಾರೈಸ್ತಥಾ ಭೃಶಂ .

ಯೋಧಯಾಮಾಸತುದ್ಯೈತ್ಯ ಯುದ್ಧಮಾರ್ಗವಿಶಾರದೌ .. 10..

ಭೂಮಿಸಂಯೋಗಸಂಸ್ಥಾನೈಃ ಪದನ್ಯಾಸೈರ್ಹರೇಸ್ತದಾ .

ಅತಿಭಾರೋಽಭವದ್ ಭೂಮೇರ್ಭಾರತೀ ತತ್ರ ನಿರ್ಮಿತಾ .. 11..

ವಲ್ಲಿತೈಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುಷಸ್ತೀವೈರ್ದೀಪ್ತತಥೈರಥ .

ಸತ್ವಾಧಿಕೈರಸಂಭ್ರಾಂತೈಃ ಸಾತ್ತ್ವತೀ ತತ್ರ ನಿರ್ಮಿತಾ .. 12..
 ವಿಚಿತ್ಯೈರಂಗಹಾರೈಸ್ತು ದೇವೋ ಲೀಲಾಸಮನ್ವಿತೈಃ .
 ಬಬಂಧ ಯಚ್ಚಿಖಾಪಾಶಂ ಕೈಶಿಕೀ ತತ್ರ ನಿರ್ಮಿತಾ .. 13..
 ಸಂರಂಭಾವೇಗಬಹುಲೈರ್ನಾನಾಚಾರೀ ಸಮುತ್ಥಿತೈಃ .
 ನಿಯುದ್ಧಕರಣೈಶ್ಚಿತ್ತ್ಯೈ ರುತ್ಪನ್ನಾರಭಟೀ ತತಃ .. 14..
 ಯಾಂ ಯಾಂ ದೇವಃ ಸಮಾಚಷ್ಟೇ ಕ್ರಿಯಾಂ ವೃತ್ತಿಷು ಸಂಸ್ಥಿತಾಂ .
 ತಾಂ ತದರ್ಥಾನುಗೃಹ್ಯಪ್ರೇಙ್ಗುರ್ದ್ರಹಿಣಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್ ..15..
 ಯದಾ ಹತೌ ತಾವಸುರೌ ಹರಿಣಾ ಮಧುಕೈಟಭೌ .
 ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ ಪದ್ಮಯೋನಿನಾರಾಯಣಮರಿಂದಮಂ .. 16..
 ಅಹೋ ವಿಚಿತ್ಯೈರ್ವಿಷಮೈಃ ಸ್ಫುಟೈಃ ಸಲಲಿತ್ಯೈರಪಿ .
 ಅಂಗಹಾರೈಃ ಕೃತಂ ದೇವ ತ್ವಯಾ ದಾನವನಾಶನಂ .. 17..
 ತಸ್ಮಾದಯಂ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಯ ನಿಯುದ್ಧಸಮಯಕ್ರಮಃ .
 ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರವಿಮೋಕ್ಷೇಷು ನ್ಯಾಯಸಂಜ್ಞೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ .. 18..
 ನ್ಯಾಯಾಶ್ರಿತೈರಂಗಹಾರೈರ್ನ್ಯಾಯಾಚ್ಛೈವ ಸಮುತ್ಥಿತೈಃ .
 ಯಸ್ಮಾದ್ಯುದ್ಧಾನಿ ವರ್ತಂತೇ ತಸ್ಮಾನ್ಯಾಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ .. 19..
 |ಚಾರೀಷು ಚ ಸಮುತ್ಪನ್ನೋ ನಾನಾಚಾರೀಸಮಾಶ್ರಯಃ .
 ನ್ಯಾಯಸಂಜ್ಞಃ ಕೃತೋ ಹ್ಯೇಷ ದ್ರುಹಿಣೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ.. 20..
 ತತೋ ವೇದೇಷು ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಾ ದ್ರುಹಿಣೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ .
 ಪುನರಿಷ್ಟಸ್ತಜಾತೇ ಚ ನಾನಾಚಾರೀಸಮಾಕುಲೇ .. 21..
 ಪುನರ್ನಾಟ್ಯಪ್ರಯೋಗೇಷು ನಾನಾಭಾವಸಮ್ವಿತ್ತಾಃ .
 ವೃತ್ತಿಸಂಜ್ಞಾಃ ಕೃತಾ ಹ್ಯೇತಾಃ ಕಾವ್ಯಬಂಧಸಮಾಶ್ರಯಾಃ| .. 22..
 ಚರಿತ್ಯೈರ್ಯಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಜಪ್ಯಂ ಯದ್ಯಾದೃಶಂ ಕೃತಂ .
 ಋಷಿಭಿಸ್ತಾದೃಶೀ ವೃತ್ತಿಃ ಕೃತಾ ಪಾಲ್ಯಾದಿಸಂಯುತಾ .. 23..
 ನಾಟ್ಯವೇದಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ವಾಗಂಗಾಭಿನಯಾತ್ಮಿಕಾ .
 ಮಯಾ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯಾಹೇತೋಃ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಾ ದ್ರುಹಿಣಾಜ್ಞಯಾ .. 24..
 ಋಗ್ವೇದಾದ್ಭಾರತೀ ಕ್ಷಿಪ್ತಾ ಯಜುರ್ವೇದಾಚ್ಚ ಸಾತ್ತ್ವತೀ .
 ಕೈಶಿಕೀ ಸಾಮವೇದಾಚ್ಚ ಶೇಷಾ ಚಾಥರ್ವಣಾದಪಿ .. 25..
 ಯಾ ವಾಕ್ಪಥಾನಾ ಪುರುಷಪ್ರಯೋಜ್ಯಾ
 ಸ್ತ್ರೀವರ್ಜಿತಾ ಸಂಕೃತಪಾಠ್ಯಯುಕ್ತಾ .
 ಸ್ವನಾಮಧೇಯೈರ್ಭರತೈಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಾ
 ನಾ ಭಾರತೀ ನಾಮ ಭವೇತ್ತು ವೃತ್ತಿಃ .. 26..

ಭೇದಾಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾಶ್ಚತ್ವಾರೋಽಜ್ಞತ್ವಮಾಗತಾಃ .
 ಪ್ರರೋಚನಾಮುಖಂ ಚೈವ ವೀಧೀ ಪ್ರಹಸನಂ ತಥಾ .. 27..
 ಜಯಾಭ್ಯುದಯಿನೀ ಚೈವ ಮಂಗಲ್ಯಾ ವಿಜಯಾವಹಾ .
 ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಶಮನೀ ಪೂರ್ವರಂಗೇ ಪ್ರರೋಚನಾ .. 28..
 [ಉಪಕ್ಷೇಪೇಣ ಕಾವ್ಯಸ್ಯ ಹೇತುಯುಕ್ತಿಸಮಾಶ್ರಯಾ .
 ಸಿದ್ಧೇನಾಮಂತ್ರಣಾ ಯಾ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಸಾ ಪ್ರರೋಚನಾ] .. 29..
 ನಟೇ ವಿದೂಷಕೋ ವಾಪಿ ಪಾರಿಪಾಶ್ಚೀಕ ಏವ ವಾ .
 ಸೂತ್ರಧಾರೇಣ ಸಹಿತಾಃ ಸಂಲಾಪಂ ಯತ್ತು ಕುರ್ವತೇ .. 30..
 ಚಿತ್ರೈರ್ವಾಕ್ಯೈಃ ಸ್ವಕಾರ್ಯಾರೋತ್ಥೈರ್ವೀತ್ಯಂಗೇರನ್ಯಥಾಪಿ ವಾ .
 ಆಮುಖಂ ತತ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬುದ್ಧೈಃ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾಪಿ ವಾ .. 31..
 [ಲಕ್ಷಣಂ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತಂ ತು ವೀತ್ಯಾಃ ಪ್ರಹಸನಸ್ಯ ಚ .
 ಆಮುಖಾಂಗಾನ್ಯತೋ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಯಥಾವದನುಪೂರ್ವಶಃ] .. 32..
 ಉದ್ಧಾತ್ಯಕಃ ಕಥೋದ್ಧಾತಃ ಪ್ರಯೋಗಾತಿಶಯಸ್ತಥಾ .
 ಪ್ರವೃತ್ತಕಾವಲಗಿತೇ ಪಂಚಾಂಗಾನ್ಯಾಮುಖಸ್ಯ ತು .. 33..
 ಉದ್ಧಾತ್ಯಕಾವಲಗಿತಲಕ್ಷಣಂ ಕಥಿತಂ ಮಯಾ .
 ಶೇಷಾಣಾಂ ಲಕ್ಷಣಂ ವಿಪ್ರಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ್ಯಾಮ್ಯಾನುಪೂರ್ವಶಃ .. 34..
 ಸುತ್ರಧಾರಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ವಾ ಯತ್ರ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಮೇವ ವಾ .
 ಗೃಹೀತಾಂ ಪ್ರವಿಶೇತ್ಪಾತ್ರಂ ಕಥೋದ್ಧಾತಃ ಸ ಕೀರ್ತಿತಃ .. 35..
 ಪ್ರಯೋಗೇ ತು ಪ್ರಯೋಗಂ ತು ಸೂತ್ರಧಾರಃ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .
 ತತಶ್ಚ ಪ್ರವಿಶೇತ್ಪಾತ್ರಂ ಪ್ರಯೋಗಾತಿಶಯೋ ಹಿ ಸಃ .. 36..
 ಕಾಲಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ಣನಾ ಯಾ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ .
 ತದಾಶ್ರಯಾಚ್ಚ ಪಾತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶಸ್ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತಕಂ .. 37..
 ಏಷಾಮನ್ಯತಮಂ ಶ್ಲಿಷ್ಠಂ ಯೋಜಯಿತ್ವಾರ್ಥಯುಕ್ತಿಭಿಃ .
 [ತಸ್ಮಾದಂಗದ್ವಯಸ್ಯಾಪಿ ಸಂಭವೋ ನ ನಿವಾರ್ಯತೇ .. 38..
 ಪಾತ್ರಗ್ರಂಥೈರಸಂಬಾಧ ಪ್ರಕುರ್ಯಾದಾಮುಖಂ ತತಃ .
 ಏವಮೇತದ್ಬುದ್ಧೈರ್ಜ್ಞೇಯಮಾಮುಖಂ ವಿವಿಧಾಶ್ರಯಂ .. 39..
 ಲಕ್ಷಣಂ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತಂ ತು ವೀತ್ಯಾಃ ಪ್ರಹಸನಸ್ಯ ಚ .
 [ಇತ್ಯಷ್ಟಾರ್ಥವಿಕಲ್ಪಾ ವೃತ್ತಿರಿಯಂ ಭಾರತೀ ಮಯಾಭಿಹಿತಾ .
 ಸಾತ್ತ್ವತ್ಯಾಸ್ತು ವಿಧಾನಂ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ] .. 40..
 ಯಾ ಸಾತ್ತ್ವತೇನೇಹ ಗುಣೇನ ಯುಕ್ತಾ ನ್ಯಾಯೇನ ವೃತ್ತೇನ ಸಮನ್ವಿತಾ ಚ .
 ಹರ್ಷೋತ್ಕಟಾ ಸಂಹೃತಶೋಕಭಾವಾ ಸಾ ಸಾತ್ತ್ವತೀ ನಾಮ ಭವೇತ್ತು ವೃತ್ತಿಃ

.. 41..

ವಾಗಂಗಾಭಿನಯವತೀ ಸತ್ಪ್ರೋತ್ಥಾನವಚನಪ್ರಕರಣೇಷು .
 ಸತ್ಪ್ರಾಧಿಕಾರಯುಕ್ತಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಸಾತ್ಪ್ರತಿ ವೃತ್ತಿಃ .. 42..
 ವೀರಾದ್ಭುತರೌದ್ರರಸಾ ನಿರಸ್ತಶೃಂಗಾರಕರುಣನಿವೇದಾ .
 ಉದ್ಧತಪುರುಷಪ್ರಾಯಾ ಪರಸ್ಪರಾಧರ್ಷಣಕೃತಾ ಚ .. 43..
 ಉತ್ಥಾಪಕಶ್ಚ ಪರಿವರ್ತಕಶ್ಚ ಸಲ್ಲಾಪಕಶ್ಚ ಸಂಘಾತ್ಯಃ .
 ಚತ್ವಾರೋಽಸ್ಯಾ ಭೇದಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ನಾಟ್ಯಕೋವಿದೈಃ .. 44..
 ಅಹಮಪ್ಯುತ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿ ತ್ವಂ ತಾವದ್ಧರ್ಶಯಾತ್ಮನಃ ಶಕ್ತಿಂ .
 ಇತಿ ಸಂಘರ್ಷಸಮುತ್ಥಸ್ತಜ್ಜ್ಞೈರುತ್ಥಾಪಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ .. 45..
 ಉತ್ಥಾನಸಮಾರಬ್ಧಾನರ್ಥಾನುತ್ಪ್ರಜ್ಯ ಯೋಽರ್ಥಯೋಗವಶಾತ್ .
 ಅನ್ಯಾನರ್ಥಾನ್ ಭಜತೇ ಸ ಚಾಪಿ ಪರಿವರ್ತಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ .. 46..
 [ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಸ್ತುವಿಷಯಃ ಪ್ರಪಂಚಬದ್ಧಸ್ತಿಹಾಸ್ಯಸಂಯುಕ್ತಃ .
 ಸಂಘರ್ಷವಿಶೇಷಕೃತಸ್ತ್ರಿವಿಧಃ ಪರಿವರ್ತಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ] .. 47..
 ಸಾಧರ್ಷಜೋ ನಿರಾಧರ್ಷಜೋಽಪಿ ವಾ ರಾಗವಚನಂಯುಕ್ತಃ .
 ಸಾಧಿಕ್ಷೇಪಾಲಾಪೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸಲ್ಲಾಪಕಃ ಸೋಽಪಿ .. 48..
 [ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಸಮುತ್ಥಂ ಯತ್ರ ಭವೇದ್ರಾಗದೋಷಸಂಯುಕ್ತಂ .
 ಸಾಧಿಕ್ಷೇಪಂ ಚ ವಚೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸಂಲಾಪಕೋ ನಾಮ] .. 49..
 ಮಂತ್ರರ್ಥವಾಕ್ಯಶಕ್ತ್ಯಾ ದೈವವಶಾದಾತ್ಮದೋಷಯೋಗಾದ್ವಾ .
 ಸಂಘಾತಭೇದಜನನಸ್ತಜ್ಜ್ಞೈಃ ಸಂಘಾತ್ಯಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ .. 50..
 [ಬಹುಕಪಟಸಂಶ್ರಯಾಣಾಂ ಪರೋಪಘಾತಾಶಯಪ್ರಯುಕ್ತಾನಾಂ .
 ಕೂಟಾನಾಂ ಸಂಘಾತೋ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಕೂಟಸಂಘಾತ್ಯಃ] .. 51..
 ಇತ್ಯಷ್ಟಾರ್ಧವಿಕಲ್ಪಾ ವೃತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ಪ್ರತಿ ಮಯಾಭಿಹಿತಾ .
 ಕೈಶಿಕಾಸ್ವಧ ಲಕ್ಷಣಮತಃಪರಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ .. 52..
 ಯಾ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮ ನೈಪಥ್ಯವಿಶೇಷಚಿತ್ರಾ ಸ್ತ್ರೀಸಂಯುತಾ ಯಾ ಬಹುನೃತ್ತಗೀತಾ .
 ಕಾಮೋಪಭೋಗಪ್ರಭವೋಪಚಾರಾ ತಾಂ ಕೈಶಿಕೀಂ ವೃತ್ತಿಮುದಾಹರಂತಿ .. 53..
 [ಬಹುವದ್ಯನೃತ್ತಗೀತಾ ಶೃಂಗಾರಾಭಿನಯಚಿತ್ರನೈಪಥ್ಯಾ .
 ಮಾಲ್ಯಾಲಂಕಾರಯುಕ್ತಾ ಪ್ರಶಸ್ತವೇಷಾ ಚ ಕಾಂತಾ ಚ .. 54..
 ಚಿತ್ರಪದವಾಕ್ಯಬಂಧೈರಲಂಕೃತಾ ಹಸಿತರುದಿತರೋಷಾದೈಃ .
 ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಕಾಮಯುಕ್ತಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಕೈಶಿಕೀವೃತ್ತಿಃ] .. 55..
 ನರ್ಮ ಚ ನರ್ಮಸ್ಪಂಜೋ ನರ್ಮಸ್ಫೋಟೋಽಥ ನರ್ಮಗರ್ಭಶ್ಚ .
 ಕೈಶಿಕಾಶ್ಚತ್ವಾರೋ ಭೇದಾ ಹ್ಯೇತೇ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ .. 56..

ಆಸ್ಥಾಪಿತಶೃಂಗಾರಂ ವಿಶುದ್ಧಕರಣಂ ನಿವೃತ್ತವೀರರಸಂ .
 ಹಾಸ್ಯಪ್ರವಚನಬಹುಲಂ ನರ್ಮ ತ್ರಿವಿಧಂ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ .. 57..
 ಈರ್ಷ್ಯಾಕ್ರೋಧಪ್ರಾಯಂ ಸೋಪಾಲಂಭಕರಣಾನುವಿದ್ಧಂ ಚ .
 ಆತ್ಮೋಪಕ್ಷೇಪಕೃತಂ ಸವಿಪ್ರಲಂಭಂ ಸ್ಮೃತಂ ನರ್ಮ .. 58..
 ನವಸಂಗಮಸಂಭೋಗೋ ರತಿಸಮುದಯವೇಷವಾಕ್ಯಸಂಯುಕ್ತಃ .
 ಜ್ಞೇಯೋ ನರ್ಮಸ್ಪಂಜೋ ಹ್ಯವಸಾನಭಯಾತ್ಮಕಶ್ಚೈವ .. 59..
 ವಿವಿಧಾನಾಂ ಭವಾನಾಂ ಲವೈರ್ಲವೈರ್ಭೂಷಿತೋ ಬಹುವಿಶೇಷೈಃ .
 ಅಸಮಗ್ರಾಕ್ಷಿಪ್ತರಸೋ ನರ್ಮಸ್ಪೋಟಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ .. 60..
 ವಿಜ್ಞಾನರೂಪಶೋಭಾ ಧನಾದಿಭಿರ್ನಾಯಕೋ ಗಣೈರ್ಯತ್ರ .
 ಪ್ರಚ್ಛನಾಂ ವ್ಯವಹರ್ತೇ ಕರ್ಯವಷಾನ್ನರ್ಮಗರ್ಭೋಽಸೌ .. 61..
 |ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತೌ ವಿಪದ್ಯೇತ ನಾಯಕೋ ಯತ್ರ ಚಾಪರಸ್ತಿಷ್ಠೇತ್ .
 ತಮಪೀಹ ನರ್ಮಗರ್ಭಂ ವಿದ್ಯಾನ್ನಾಟ್ಯಪ್ರಯೋಗೇಷು | .. 62..
 ಇತ್ಯಷ್ಟಾರ್ಶವಿಕಲ್ಪಾ ವೃತ್ತಿರಿಯಂ ಕೈಶಿಕೀ ಮಯಾಭಿಹಿತಾ .
 ಅತ ಊರ್ಧ್ವಮುದ್ಧತರಸಾಮರಭಟಿಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಮಿ .. 63..
 ಆರಭಟಪ್ರಾಯಗುಣಾ ತಥೈವ ಬಹುಕಪಟವಂಚನೋಪೇತಾ .
 ದಂಭಾನ್ಯತವಚನವತೀ ತ್ವಾರಭಟೀ ನಾಮ ವಿಜ್ಞೇಯಾ .. 64..
 |ಆವಪಾತಾಪ್ಪುಲಂಗಿತಾನಿ ಚ್ಛೇದ್ಯಾನಿ ಮಾಯಾಕೃತಮಿಂದ್ರಜಾಲಂ .
 ಚಿತ್ರಾಣೀ ಯುದ್ಧಾನಿ ಚ ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ತಾಂ ತಾದೃಶೀಮಾರಭಟೀಂ ವದಂತಿ
 .. 65..
 ಶಾಡ್ಲಣ್ಯಸಮಾರ್ಬ್ಹಾ ಹರಾತಿಸಂಧಾನವಿದ್ರವೋಪೇತಾ .
 ಲಾಭಾಲಾಭಾರ್ಥಕೃತಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ವೃತ್ತಿರಾರಭಟೀ .. 66..
 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಕಾವಪತೌ ವಸ್ತುತ್ಥಾಪನಮಥಾಪಿ ಸಂಘೇಟಃ .
 ಏತೇ ಹ್ಯನ್ಯಾ ಭೇದಾ ಲಕ್ಷಣಮೇಷಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ .. 67..
 ಅನ್ವರ್ಥಶಿಲ್ಪಯುಕ್ತೋ ಬಹುಪುಸ್ತೋತ್ಥಾನಚಿತ್ರನೇಪಥ್ಯಃ .
 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಸ್ತು ವಿಷಯೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಕುಲ ನಾಮ .. 68..
 ಭಯಹರ್ಷಸಮುತ್ಥಾನಂ ವಿದ್ರವವಿನಿಪಾತಸಂಭ್ರಮಾಚರಣಂ .
 ಕ್ಷಿಪ್ರಪ್ರವೇಶನಿರ್ಗಮಮವಪಾತಮಿಮಂ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ .. 69..
 ಸರ್ವರಸಸಮಾಸಕೃತಂ ಸವಿದ್ರವ್ವಿ ದ್ರವಾಶ್ರಯಂ ವೃಪಿ .
 ನಾಟ್ಯಂ ವಿಭಾವ್ಯತೇ ಯತ್ತದ್ವಸ್ತುತ್ಥಾಪನಂ ಜ್ಞೇಯಂ .. 70..
 ಸಂರಂಭಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೋ ಬಹುಯುದ್ಧಕಪಟನಿರ್ಭೇದಃ .
 ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಬಹುಲಃ ಸಂಘೇಟೋ ನಾಮ ವಿಜ್ಞೇಯಃ .. 71..
 ಏವಮೇತಾ ಬುದ್ಧಿಜ್ಞೇಯಾ ವೃತ್ತಯೋ ನಾಟ್ಯಸಂಶ್ರಯಾ .

ರಸಪ್ರಯೋಗಮಾಸಾಂ ಚ ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಂ ನಿಬೋಧತ .. 72..

ಹಾಸ್ಯಶೃಂಗರಬಹುಲಾ ಕೈಶಿಕೀ ಪರಿಚಕ್ಷಿತಾ .

ಸತ್ತ್ವತೀ ಚಾಪಿ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ವೀರಾದ್ಭುತಶಮಾಶ್ರಯಾಃ .. 73..

ರೌದ್ರೇ ಭಯಾನಕೇ ಚೈವ ವಿಜ್ಞೇಯಾರಭಟೀ ಬುದ್ಧಿಃ .

ಬೀಭತ್ಸೇ ಕರುಣೇ ಚೈವ ಭಾರತೀ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ .. 74..

[ನ ಹ್ಯೇಕರಸಜಂ ಕವ್ಯಂ ಕಿಂಚಿದಸ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗತಃ .

ಭಾವೋ ವಾಪಿ ರಸೋ ವಾಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿವೃತ್ತಿರೇವ ವಾ .. 75..

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮವೇತಾನಾಂ ಯಸ್ಯ ರೂಪಂ ಭವೇದ್ಭಹು .

ಸ ಮಂತವ್ಯೋ ರಸ ಸ್ಥಾಯಿ ಶೇಷಾಃ ಸಂಚಾರಿಣಃ ಸ್ಮೃತಾಃ] .. 76..

ವೃತ್ಯಂತ ಏಶೋಽಭಿನಯೋ ಮಯೋಕ್ತೋ ವಾಗಂಗಸತ್ತ್ವ ಪ್ರಭವೋ ಯಥಾವದ್

ಆಹಾರ್ಯಮೇವಾಭಿನಯಂ ಪ್ರಯೋಗೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನೇಪಥ್ಯಕೃತಂ ತು ಭೂಯಃ ..
77..

ಇತಿ ಭಾರತೀಯೇ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೇ ವೃತ್ತಿವಿಕಲ್ಪನಂ ನಾಮ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

Encoded by Padmakar Dadegaonkar dadegaonkar@yahoo.com

Natya Shastra Chapter 20

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

